

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till Miljötillståndsutredningen (KN 2023:02)

Beslut vid regeringssammanträde den 20 augusti 2026

Ändring i uppdraget

Regeringen beslutade den 8 juni 2023 kommittédirektiv om förenklade och förkortade tillståndprocesser enligt miljöbalken (dir. 2023:78). Uppdraget skulle enligt direktiven redovisas senast den 15 december 2024. Genom tilläggsdirektiv vid två tillfällen (dir. 2025:2 och dir. 2026:19) utvidgades uppdraget och utredningstiden förlängdes så att uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2026.

Utredaren får nu även i uppdrag att bl.a.

- analysera och lämna förslag på hur de EU-rättsliga kraven på kontaktpunkter kan genomföras på ett sätt som främjar syftet att bl.a. åstadkomma förenklade och effektivare tillståndprocesser och säkerställer en ändamålsenlig och kostnadseffektiv organisering av den offentliga förvaltningen,
- utvärdera och ta ställning till olika tillvägagångssätt för att nå angivna målsättningar och som ett led i detta särskilt överväga om och i så fall i vilken utsträckning en gemensam kontaktpunktsfunktion bör utses, och om det är lämpligt att den nya myndigheten för miljöprövning utses till gemensam kontaktpunkt,
- analysera för- och nackdelar med att uppgiften att vara kontaktpunkt omfattar fler verksamheter som i dagsläget inte omfattas av EU-rättsliga krav på kontaktpunkter, och ge förslag som analysen ger anledning till

på verksamheter som skulle gynnas av att omfattas, i syfte att så långt som möjligt skapa ett effektivt och enhetligt system, och

- lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredningstiden förlängs för den del av uppdraget som dessa direktiv avser och den del av uppdraget som avser att se över om fler ärendetyper bör flyttas till den nya myndigheten för miljöprövning (dir. 2026:19). Dessa delar ska redovisas senast den 15 december 2027. Utredningstiden i övrigt ligger fast.

Krav på kontaktpunkter och effektivare tillståndprocesser

En grundläggande förutsättning för att stärka näringslivets konkurrenskraft, öka investeringsviljan och främja en effektiv industriell klimatomställning är en effektiv och förutsebar miljöprövning.

I dag kan en verksamhetsutövare behöva flera olika tillstånd för att få bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd. Det är även flera myndigheter som bedömer och prövar frågor om en verksamhets eller åtgärds miljöpåverkan. Många aktörer upplever att systemet är onödigt splittrat, att ansvarsfördelningen i processerna kan vara otydlig och att liknande frågor kan bedömas på olika sätt.

Europeiska kommissionen har lagt fram en rad lagstiftningsinitiativ som påverkar olika prövningsprocesser. Detta har bl.a. lett till krav på att medlemsstaterna utser nationella kontaktpunkter som ska vägleda, samordna och underlätta tillståndsförfaranden inom vissa sektorer. Förslagen berör i hög grad miljöprövningen, men också andra områden som bl.a. bygglovs- och planprocesser.

Krav på att utse kontaktpunkter finns bl.a. i

- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020 (EU-förordningen om kritiska råmaterial),
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724 (EU-förordningen om nettonollindustri), och

- Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2413 av den 18 oktober 2023 om ändring av direktiv (EU) 2018/2001, förordning (EU) 2018/1999 och direktiv 98/70/EG vad gäller främjande av energi från förnybara energikällor, och om upphävande av rådets direktiv (EU) 2015/652 (förnybartdirektivet).

Krav på att utse kontaktpunkter eller liknande krav på samordning finns även bl.a. i Europeiska kommissionens förslag till följande rättsakter:

- förordning om snabbare beviljande av tillstånd för försvarsberedskapsprojekt (omnibus V), COM(2025) 821,
- förordning om att påskynda miljöbedömningar (omnibus VIII, COM(2025) 984,
- förordning om åtgärder för att stärka unionens bioteknik- och biotillverkningssektorer, COM(2025) 1022,
- förordning om kritiska läkemedel (COM(2025)102,
- nätpaketet, bestående av förordning om påskyndande av tillståndsförfaranden, COM(2025) 1007, samt förordning om riktlinjer för transeuropeisk energinfrastruktur, COM(2025) 1006,
- förordning om utveckling av moln och artificiell intelligens (AI), COM(2026) 502,
- förordning om industrins acceleration och omställning, COM(2026) 100, och
- förordning om halvledare, COM(2026) 504.

Regeringen har utsett Statens energimyndighet till kontaktpunkt enligt förnybartdirektivet och sex länsstyrelser att vara kontaktpunkter enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri. Regeringen bereder för närvarande förslag om kompletterande bestämmelser till EU-förordningarna, som bl.a. tydliggör kontaktpunktens uppgifter i Sverige.

Det pågår samtidigt ett nationellt arbete för att reformera miljöprövningen och snabba på tillståndsprövningarna. Miljötillståndsutredningen har bl.a. föreslagit att en ny myndighet ska bildas som ska få ett samlat ansvar för miljöbedömnings- och tillståndsprövsprocessen enligt miljöbalken och ta över länsstyrelsens ansvar i miljöbedömningsprocessen enligt vissa andra författningar (SOU 2024:98). Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2026 att den avser att inrätta en ny myndighet som inledningsvis ska ta över miljöprövningsdelegationernas tillståndsprövning och senare även uppgifter från mark- och miljödomstolarna (prop. 2025/26:1 utg.omr. 20 s.

85 och 86). Regeringen beslutade i mars 2026 att tillsätta en organisationskommitté för bildandet av den nya myndigheten (dir. 2026:13). Den 15 juni 2026 beslutade riksdagen om nödvändiga ändringar i miljöbalken och lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar för att möjliggöra inrättandet av den nya myndigheten för miljöprövning. Den nya myndigheten planeras inleda verksamheten den 1 juli 2027.

Uppdraget att utreda hur de EU-rättsliga kraven på kontaktpunkter kan genomföras på ett sätt som bidrar till en effektiv process och förvaltning

Ett genomförande av kraven på en kontaktpunkt som bidrar till tydlighet för berörda parter är väsentligt för att det övergripande målet om att effektivisera tillståndsprocesserna ska nås. Det är därför angeläget att närmare kartlägga och analysera de krav som EU-rätten ställer på kontaktpunkterna och den roll som kontaktpunkterna bör ha i Sverige.

Det är osäkert i vilken utsträckning kraven på kontaktpunkter i de föreslagna regelverken kommer att antas som EU-lagstiftning och om kraven kommer att motsvara dem som redan gäller i antagna rättsakter. För att säkerställa enhetliga regelverk och tillvarata möjliga samordningsvinster bör befintliga och eventuellt kommande krav på kontaktpunkter ändå så långt som möjligt utredas i ett sammanhang.

EU-rättens bestämmelser om kontaktpunkter bör i möjligaste mån integreras till ett effektivt och enhetligt system från företagens, myndigheternas och övriga parter perspektiv. Systemet ska bidra till regeringens ambition om att förenkla och förkorta tillståndsprocesserna. Kraven på kontaktpunkter bör i möjligaste mån genomföras på ett sätt som bidrar till mervärde för företagen, myndigheter och övriga parter.

Det är samtidigt viktigt att kontaktpunktsuppdraget utformas och dimensioneras på ett sätt som tillgodoser en ändamålsenlig organisering av den offentliga förvaltningen. Myndigheter behöver ha möjlighet att fullgöra sina kärnuppgifter och ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan myndigheter måste vara tydlig. Det behöver också säkerställas att uppdraget utformas på ett sätt som är kostnadseffektivt ur ett samhällsligt perspektiv, exempelvis genom att möjligheter till samordning och digitalisering nyttjas. För att säkerställa en effektiv och samordnad digitalisering inom sektorn är det också viktigt att digitala lösningar utvecklas med krav på interoperabilitet

gentemot andra relevanta system (se bl.a. propositionen Nya krav på interoperabilitet vid datadelning inom den offentliga förvaltningen, prop. 2025/26:244).

Mot bakgrund av att det finns krav på att utse kontaktpunkter för förfaranden som faller under olika regelverk, att kraven för kontaktpunkter skiljer sig mellan de olika EU-rättsakterna och den hastiga utveckling som sker på området, bör olika tillvägagångssätt utvärderas så att en så ändamålsenlig verksamhet som möjligt kan organiseras.

Det bör särskilt övervägas om, och i så fall i vilken utsträckning, en gemensam kontaktpunktsfunktion bör utformas som ansvarar för kontaktpunktsrollen enligt flera regelverk. Förutsättningarna för att införa en sådan gemensam kontaktpunkt bör analyseras. Exempelvis skulle en myndighet, som den aviserade nya myndigheten för miljöprövning, kunna få ett samlat ansvar för att vara kontaktpunkt enligt flera regelverk, eller att kontaktpunktsrollen enligt flera regelverk organiseras i en digital samverkansplattform där flera myndigheter har olika uppgifter. Om en ensam myndighet bedöms vara lämplig som gemensam kontaktpunkt bör det analyseras hur den ska kunna hantera kontaktpunktsärenden som faller utanför myndighetens expertområde, exempelvis med hjälp av digitala lösningar. Som en del av analysen bör det undersökas hur andra medlemsstater som har upprättat gemensamma kontaktpunkter har gått till väga när det gäller utformningen och omfattningen av verksamheterna.

Utredaren ska därför

- kartlägga och analysera de krav som ställs på medlemsstater att utse kontaktpunkter för prövningsprocesser enligt ikraftträdde EU-rättsakter och enligt de förslag på sådana krav som förhandlas inom EU just nu,
- analysera och lämna förslag på hur de EU-rättsliga kraven på kontaktpunkter kan genomföras på ett sätt som främjar syftet att bl.a. åstadkomma förenklade och effektivare tillståndsprocesser och säkerställer en ändamålsenlig och kostnadseffektiv organisering av den offentliga förvaltningen,
- utvärdera, kostnadsberäkna och ta ställning till olika tillvägagångssätt för att nå angivna målsättningar och som ett led i detta särskilt överväga om och i så fall i vilken utsträckning en gemensam kontaktpunktsfunktion

bör inrättas, och om det är lämpligt att den nya myndigheten för miljöprövning utses till gemensam kontaktpunkt,

- ge förslag på möjlig finansiering, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att utreda för- och nackdelar med att uppgiften att vara kontaktpunkt omfattar fler verksamheter

Det finns verksamheter som i dagsläget inte omfattas av EU-rättsliga krav på att utse kontaktpunkter, och därför inte får tillgång till samma vägledning, digitala förfaranden, tidsplan m.m. Mot bakgrund av syftet att åstadkomma förenklade och effektivare prövningsprocesser, och för att främja ett samlat förfarande, bör det analyseras för- och nackdelar med att uppgiften att vara kontaktpunkt omfattar fler verksamheter där kravet på kontaktpunkt inte följer av EU-rätten. Som en del av analysen bör det undersökas hur andra medlemsstater som har upprättat gemensamma kontaktpunkter har gått till väga när det gäller utformningen och omfattningen av verksamheterna.

Utredaren ska därför

- analysera för- och nackdelar med att uppgiften att vara kontaktpunkt omfattar fler verksamheter som i dagsläget inte omfattas av EU-rättsliga krav på kontaktpunkter, och ge förslag som analysen ger anledning till på verksamheter som skulle gynnas av att omfattas, i syfte att så långt som möjligt skapa ett effektivt och enhetligt system, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska ha löpande kontakt med berörda myndigheter, branschföreträdare och andra aktörer.

Utredningstiden förlängs för den del av uppdraget som dessa direktiv avser och den del av uppdraget som avser att se över om fler ärendetyper bör flyttas till den nya myndigheten för miljöprövning (dir. 2026:19). Dessa delar ska redovisas senast den 15 december 2027. Utredningstiden i övrigt ligger fast.

(Klimat- och näringslivsdepartementet)